

ЕЛЕГІЯ ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖАНР: СТАНОВЛЕННЯ ЖАНРУ

Стуканова А. О.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

Елегія – один із найдавніших і найпопулярніших жанрів лірики, що має не лише самобутньо багату історію, але й представлена в усіх літературах світу. Впродовж багатьох тисячоліть елегійна поезія викликає інтерес як вітчизняних дослідників, так і зарубіжних. Дослідженням елегії присвячені праці таких мовознавців та літературознавців як Н. Федоров, М. Грант, А. Юриняк, В. Муравйов, Є. Кирилюк, В. Кречотень, Д. Наливайко, Ф. Прокопович, Р. Радишевський, М. Ткачук, В. Смілянська, Л. Фрізман, О. Ткаченко.

На перший погляд здається, що елегія займає лише проміжне положення між епосом і лірикою в сучасному розумінні цих слів. Епічна поема, як правило, має об'єктивний характер: поет розповідає про події минулого у третій особі; його особистість залишається поза фігурами персонажів. Що ж робить елегію у такому разі такою особливою? Насамперед, ліричний герой. Він намагається виразити свій внутрішній світ і розповісти про свої особисті переживання. Разом з тим поет-елегік часто звертається до традиційних тем і викладає загальні істини.

Як зазначає О. Г. Ткаченко: "В українському літературознавстві існує близько десяти визначень жанру, на зразок: елегія – це "один із жанрів медитативного, меланхолійного, почасти журливого змісту", які, попри відсутність однозначної жанрової атрибуції, називають журливу тональність визначальною ознакою змісту елегії" [1, 11].

Елегія визначалась у Стародавній Греції (7 ст. до н.е.) передусім, як вірш (двовірш), і в якості розміру, був елегійний дистих. Деякі сучасні дослідники наполягають на малоазійському походженні цього терміна і вважають, що він означає "пісню під акомпанемент флейти". Розвиток жанру елегії в античній літературі пов'язаний з іменами поетів Тіртея, Каллімаха, Тібулла, Овідія. Овідій називає елегію "жалобливою" (*flebilis elegia*). Очевидно, такою вона і була з самого початку і такою сприймалася протягом багатьох віків. Не випадково у сучасних мовах прикметник "елегійний" є синонімічний словам "сумний", "меланхолійний".

Але в Давній Греції елегія не мала сумного настрою, навпаки, часто це були призовні воїнські пісні. Назва "елегія" вказувала тоді

тільки на те, що цей вірш написаний був елегійним дистихом [2, 128]. Прикладом елегійного дистиху можуть слугувати такі рядки Бена Джонсона на смерть свого першого сина:

*Farewell, though child of my right hand and joy;
My sin was too much hope of thee, loved boy.*

Поезія Каллімаха, представника військової та патріотичної елегії, що жив у 7 столітті до н.е., закликає до боротьби. Всього збереглося лише сім уривків його елегії. Про елегії Архілоха відомо досить багато. Він писав як про війну, так і про мир, про кохання та смерть [3, 81].

У Римі перші збірники елегій з'явилися лише в епоху Августа. У 29 ст. до н.е. Тібулл створив збірки елегій на тему кохання. В римській любовній поезії елегія переживає невеликий період – лише від Галла до Овідія і, як правило, має два типи: перший – це великі розповідні елегії, другий – це короткі вірші, епіграми, написані елегійним дистихом і присвячені любовним переживанням і почуттям.

Дещо пізніше елегія набуває вже сумного звучання римських поетів. У цілому особливого поширення жанр елегії набуває у творчості сентименталістів та пасивних романтиків [2, 128]. Але, не дивлячись на те, що жанр елегії зародився ще в Античні часи, свою популярність він зберігає аж до сьогодні.

1. Ткаченко О. Г. Українська класична елегія: Монографія/ О. Г. Ткаченко. – Суми: Вид-во СумДУ, 2004. – 256 с.
2. Лесин В. М. "Словник літературознавчих термінів"/ В. М. Лесин, О. С. Пулинець. – Київ: Вид-во Радянська школа, 1971. – 430 с.
3. Антическая литература: Учебник для высшей школы/ А. Ф. Лосев, Г. А. Сонкина, А. А. Тахо-Годи и др.; Под ред. Тахо-Годи.: 5-е изд., дораб. – М.: ЧеРо, 1997. – 537 с.

Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 13–14 березня 2014 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 172 с.